

HỘI ÁI HỮU BIÊN HOÀ

Website: <https://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: datlam1951@yahoo.com

Hội Ái Hữu Biên Hoà hân hạnh giới thiệu đến quý vị bài:
Tản Mạn Biên Hoà: Nhớ Biên Hoà Qua Vài Bức Ảnh
của đồng hương **Văn Lang** đóng góp trên diễn đàn. Hội
chân thành cảm tạ tác giả. Kính mời thưởng lãm.

Trân trọng.

NHỚ BIÊN HÒA QUA VÀI BỨC ẢNH **Văn Lang**

Trong một lần đi thăm viếng một trong những gia đình trí thức xưa ở Biên Hoà, tôi có dịp tiếp cận với những tập hình ảnh gia đình chụp trước những năm 1975. Thuở ấy, Biên Hoà mang trên mình một diện mạo hoàn toàn khác hẳn qua

những hình ảnh đẹp miền Xứ Bưởi thơ mộng và lộng lẫy còn được cất giữ, thật khiến người ta không khỏi nao lòng.

Hơn ba trăm năm trước, khi những bước chân cha ông ta trên miền khẩn hoang, lập ấp nơi đây còn là những khu rừng hoang sơ, con chim kêu phải sợ, con cá vùng phải kinh; vậy mà, với công lao khó nhọc bao tạo dựng, mà cha ông ta đã thay đổi cuộc đất này thành một nơi phồn hoa, đô hội, thương cảng sầm uất. Tổ tiên đã tạo cho Biên Hòa một vị thế quan trọng không kém Hòn Ngọc Viễn Đông nơi đất Sài Thành sau này.

Những bức ảnh đen trắng đã ngả màu và loan lổ đôi chỗ, nhưng vẫn thể hiện rõ nét từng góc đường, từng dãy nhà ngang dọc nơi đất Biên Hòa xưa.

Góc giao lộ Nguyễn Hữu Cảnh và Trịnh Hoài Đức, gần bệnh viện Phạm Hữu Chí xưa là Quảng Trường Sông Phố. Thời Pháp Thuộc, ở đây có một cái nhà tròn với mái ngói lưu ly hoa mỹ nằm chính giữa trung tâm. Những ngày cuối tuần thường có các đàn nhạc công đến đây chơi nhạc, thi thố tài năng trước công chúng.

Phía xích đến một chút gần đôi diện nhà thương Phạm Hữu Chí là nhà hội Xã Bình Trước, một ngôi nhà với kiến trúc độc đáo thể hiện qua cách trang trí men sứ của trường Mỹ Nghệ Biên Hòa. Nhìn xuống phía dưới điểm của giao lộ là khu nhà trưng bày và bán các sản phẩm của học sinh trường Mỹ Nghệ, chủ yếu là các mặt hàng gốm và đồng.

Các buổi chiều Chủ Nhật từng đoàn xe nối đuôi nhau đậu dài khắp các ngã đường, khách đi chơi Ô-Cấp về ngang Biên Hoà ghé vào mua ít chút sản phẩm làm quà lưu niệm, đặc biệt là người Pháp. Đó cũng là lý do những gia đình người Pháp ở Paris và nhiều nơi ở Pháp Quốc thường còn lưu giữ một số sản phẩm gồm Biên Hoà thuộc hàng tuyệt đẹp.

Sau này, khi nhà thờ Biên Hoà được xây dựng, Quảng Trường Sông Phố với nhà tròn mái ngói và thay vào đó là bồn bình với hình dáng ba con cá chép hoá long đang đỡ một đĩa nước do các điêu khắc gia trường Mỹ Nghệ thực hiện.

Trong một bức ảnh khác chụp dãy công viên dưới đường Trần Thượng Xuyên đoạn cuối là Ty Tiểu Học. Từng hàng dẫu rợp bóng xanh mát thỉnh thoảng một cơn gió nhẹ đưa những trái dầu trời lá tả xoay tít trong gió. Dãy hành chánh trung tâm đều hướng ra nơi cửa sông, Toà Bó nằm bề thế giữa khoảng đất rộng theo kiến trúc của Pháp.

Liên kê bên trái là Dinh của tỉnh trưởng khá là bề thế trong một khuôn viên rộng lớn. Toà nhà được xây dựng công phu và mỹ thuật đến hoa lệ, mặc dù rất to lớn nhưng với những măng xanh mát của cây cối trước sân Dinh, như một tấm vải lụa xanh mượt che chắn, tạo nên nét quý phái cho Dinh này.

Phía công viên sát bờ sông là ngôi nhà mát được cất liên kê và hướng ra mặt sông, nơi đây là nơi dành cho các vị quan

chức trong những ngày lễ lớn, đến đây để xem đua thuyền của các làng thi thố mừng lễ.

Từ hướng cầu mát có thể nhìn thấy Cồn Gáo với vườn cây xanh tốt bóng dừa nghiêng nghiêng. Khung cảnh Biên Hoà thơ mộng đến lạ thường, những buổi chiều các cặp đôi nam nữ trong trang phục sanh trọng cùng tản bộ dưới những rặng dầu cao vút, những bồn hoa xinh tươi đủ sắc màu trong khung cảnh sao thật êm đềm.

Dưới thời Việt Nam Cộng Hoà ở Biên Hoà rộ lên những phong trào văn minh, những rạp hát được mở ra rạp Vạn Khánh Hưng, rạp LiDo, rạp Biên Hùng,... đều thu hút lượng người dân xem phim đông đảo, những vũ trường trong khu phi trường Biên Hoà... tạo nên một nhịp sống sôi nổi nơi đất cận kề thủ đô.

Qua bao cuộc bể dâu biến đổi, đến nay Biên Hoà xưa chỉ còn đọng lại trong tâm thức những bậc cao niên nay cũng đã thành người thiên cổ. Những công trình, di tích xưa đều không còn lưu dấu, ngôi nhà hội Xã Bình Trước giờ nằm thu hẹp ở một góc sân, mặc cho thời gian và con người tàn phá. Toà nhà trưng bày của Trường Mỹ Nghệ, rồi Toà Hành Chánh cũng bị đập bỏ, trong bao nuối tiếc của những con người quý trọng những nền văn hóa lịch sử. Tên đường đổi khác, khung cảnh cũng không còn như xưa. Những toà nhà cao tầng được xây dựng thô kệch, phá vỡ những không gian xanh mát, hay những sự tàn phá, xoá bỏ những công trình lịch sử để chế biến theo cách tân một cách vô ý thức đã làm cho những đặc khu trung tâm của vùng quê Xứ

Bưởi không còn diện mạo như xưa, cũng như lối quy hoạch tổng thể mang tính văn hoá.

Ngắm nhìn những bức ảnh xưa cũ mà lòng không khỏi bùi ngùi, thời gian và con người tất cả đều thiếu ý thức giữ gìn những vốn văn hoá- lịch sử, mà lẽ ra Biên Hoà phải mang một tầm vóc lớn lao hơn, giá trị hơn tính nhân văn mà nó vốn có. Tiếc thay thời cuộc!

Văn Lang